

ЖИЯЕНБАЙ ИЗВАСҚАНОВ

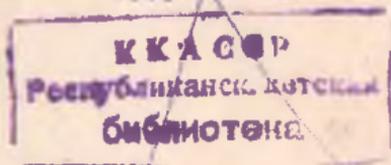
**ЖОЛЛАРЫМ
УЗАҚ...**

84—Кар 7 Избасканов Жийенбай.
и—25 „Жолым узак“: Қосықлар.
—Нөкис: „Қарақалпақстан“
1995 ж. 52 бет

Жийенбай Избасканов—өзиниң тынық лирикасы, образлы рауаятлары, балладалары хәм поэмалары менен поэзия ышқыпазларына аты кеңнен мәлим шайырларымыздың бири.

„Жолым узак...“ топلامы-шайырдың соңғы жыллары тууылған жаңа лирикасы, хәзил қосықлары хәм рауаятларынан ибарат.

Бул жана топлам поэзия куштарларының дийдисинен шығағуғынлығына гүман жок.

И $\frac{470270203-237}{357-(04)-95}$ Б-95

ISBN 5-8272-1611-9

8490

УД10

МА'ЛИМЛА
RESURS
ORAYI

© „Қарақалпақстан“ баспасы, 1995 ж.

* * *

Күнлер өтер, түнлер өтер,
Ууысымнан саулайды.
Биргелкили демлер өтер.
Бир—биринен аўмайды.

Бул жоллардың азабы көп,
Кейин қайтпас—базары көп.
Жалғызлықтың қазары көп,
Күннен—күнге жаўлайды.

Ышқым шақы, тахтан түскил,
Гирдабына шатқан ушқын!
Көк жийекке батқан ышқым
Гүркирейди—жаўмайды.

Мен нетермен? Күйдим, көндим.
Хәр күн мың муқамға дөндим.
Кеўилиңди күйген көңлим
Қалай енди аўлайды?!

Күнлер өтер, түнлер өтер,
Ууысымнан саулайды.
Биргелкили демлер өтер,
Бир—биринен аўмайды...

19. 10. 93

* * *

Жолым узак, қолым қысқа,
Тилим узын, тоным қысқа.
Ой—қыялым алғау-далғау,
Бири—баста, оңым—тыста.

Пулы бардың—ақылы жоқ,
Ақыл бардың—жақыны жоқ.
Мен билмедим, бул өмирдің
Келискендей әтири жоқ...

22. 10. 93

АДАМ БАЛАСЫ

Кам сүт емген бенде ақыры!—
Минген тауы пәс көринер.
Өзге биреудің қатыны
Кимлергедур жас көринер.

Ықлас қойсаң бир нәкеске
Көңлиң сууыр әсте-әсте.
Әллеқандай еси пәске
Тууысканы қас көринер,

Усындайдан аўзың писсин:
Соңына бақ хәрбир истиң.
Тамағы тоқ бир көмпистиң
Көзи әбден аш көринер.

Кимдур өсип талғам менен,
Жүрер-турар әрман менен.
Иши түтин болған менен
Сырты пүтин—мәс көринер...

* * *

Өтер өмир: аңларман,
Урыстырып күн-түнди.
Сынап—үмит, эрман хәм
Кеўил деген мүлкиңди.

Жүрсек топқа ениспей
Шамамыз да белгили.
Ең болмаса—келискей
Талабымыз ендиги...

22: 04. 9*

Жүзөгөйлик гәпиңди
Арлы адам еп көрмес:
Ҳайран етип ақылды,
Жоққа жүйрик жеткермес.

„Бардын иси — пәрмандур,
Жоқтың иси — әрмандур..“
Ол — зымыраған тарландур,
Жоққа жүйрик жеткермес.

Байлық қолдың қири деп,
Гәп туұраймыз ирилеп.
Ақ көкиректің бири деп,
Жоққа жүйрик жеткермес.

Жигитликтің тусында,
Бастан ушқан қусың ба? —
(Ҳазары да усында!)
Жоққа жүйрик жеткермес,

Әптаптағы шыңлар ол,
Қарсыз юм — юм йығлар ол.
Кәйтип арзың тыңлар ол? —
Жоққа жүйрик жеткермес.

Кулпырган бағ—баўларын,
Сен менлик бол, дэўраным!—
Бәлент—пәсли таўларын
Бизди бийкар өткермес!

2. 01. 94.

ТАҢ

Сәлем саған, алтын қуяшым!
Дәрья-дәрья нурлы алып таң!
Небир татлы пайтыңа қасыл
Қанықпан.

Жадыра, гүңгирт тартпағыл хәргиз,
Үмитимди, мениң пуш қылмай,
Өзиң—тирлик өзегі жалғыз,
Сөнегөрме, гүзги ышқымдай!?...

22. 10. 93

ГҮЗ ЫРҒАҚЛАРЫ

I

Ууылжыған сағыныш хәм әрман
Қанатында тағы гүз—келип
Самал болып енип—таллардан
Унатаман жапырақ үзгенин...

Сылдырлысы көңлимдей—көкте
Жаңғырады, мийрим қандырап..
Тап соныңдай—сазалар тек те
Таулар әтирапында жаңғырар...

* *
*

Дәртим бар-ў, дәрман қәне?
Сәрўи бойлы әрман қәне?
Көптен биздей бевдесине
Реҳим етер Аллам қәне?

Үмит егтим. Сўйдим. Кўттим.
Кайтқан газлар мисли пўткил
Кеттиң де... кўл болып питтим,
Бул гәпимде ялған қәне?!

22. 10. 93

* * *

Күнлер өтер...
Газдай дизилген,
Сен кеттиң де,
Жүрегим қашшан
Кетип қалған еди изиңнен.
(Жаралмаған ақыры тастан!)

Бир күн емес,
Бир күн кетемен
Мен хәм саған. Таслап бәрин де:
Бул не өмир,
Енди нетемен? —
Жүрегим жоқ хәзир тәнимде...

12. 05. 94

* * *

Менсиз—бурын үзилип қойған гүл,
Саған жыр да арнауым қыйын.
Солып—реңин бираз жойған гүл,
Сен—маған дәрт, көкирекке—түйин.

Биротала куурап питпесин деп,
Оттан алып суўға батырдым.
Қуяштан бийкар реҳим күтпесин деп
Арнап едим бәрин аҳымның.

Сол халыңда турсаң да унап:
Дуньяның бар маржаны, алмаз
Күннің—күни келгенде, бирақ,
Жас күніңди қайтара алмас.

Ой—қыялың жатта болса да,
Жақын тартып көргеним қалған!?
Өкинишим, билсең, каншама?!—
Үзилген гүл—үмитсиз әрман...

Менсиз—бурын үзилип қойған гүл
Саған жыр да арнауым қыйын.
Солып—реңин бираз жойған гүл,
Сен—маған дәрт, көкирекке—түйин.

12. 05. 94

* * *

Түн. Берилип „ойынға“
Үргин болды, қар болды.
Оннан бетер ойымда
Бұлгин болды... яр болды.

Өртер сол бир қыз мени!..
Бүгин бәри әрмандай —
Сайрап атқан излери
Қар астында қалғандай...

8. 01. 95

* * *

Асқынлама, асқар тау,
Бәлент-бәлент дегенге!
Көкирегимди жасқанбай
Керип турман төбенде.

Көрінбейди кийигиң,
Таң пайтында тарай ма?
Мениң шыққан бнийгим
Бәлент шығар қалай да?

Қанша жоллар астым мен,
Бағдарымды—тек сен деп!
Пилә болдым дәстиннен
Төбене бір жетсем деп!...

Асқынлама, асқар тау,
Бәлент-бәлент дегенге!
Көкирегимди жасқанбай
Керип турман төбенде;

Үмитсизлік сезбеймен.
Кейпим де жоқ шаршаған,
Далаларға мегзеймен
Нәсер жаңбыр аңсаған...

САҲРАНЫҢ СУҰРЕТИ

Сахра! Сен ҳаққында ойладым көптен
Мәңгилик ҳүкимран далаларыңда.
Талай топан сууы қыйратып кеткен
Небир еллер қалғыр араларыңда.

Үнсиз құдиретине кеткенбиз көнип,
Зықналықты әбден асырдын:
Қанича тарийх бетин койғансыз көмип,
Зулымлык, даңк, апаг...
Бәрин жасырдын.

Сахра!
О, ғамгүн өзимнің әрманлы анам,
Бул күн қалаларды болмайды танып.
Қыраулы қыс пайты
Бет бурып саған,
Жүрегің отына жылынар анық.
Ал, мен бир тилекти тилеймен көптен:
Ул-қызларым ҳаққы зәрре шегин деп
Ог хәм суу бәлеси,
Қыйратып кеткен!—
Жаңа эрамыздың келешегин деп.

ККАС

Республика Қышанск. Көт...

Библиотека

8490

27449

RESURS
ORAYI

Ертең кәмалыңа

Табылсын қыяс!

Мыңлар хызметіңе тақ тұрсын мұдам.

Алыс жолларыңды жақтыртсын мұдам,

Алтын—қум астында суыған қуяш!

ХАЛҚЫМ

(экспромт)

Күниие мын рет қыйнап тәғдирин
Қыялымды ар-сар қыласаң, халқым.
Дузлы тозаң жутып бүгін хәр бириң
Эттең, нәйлаж иштен тынасаң, халқым.

Тәрийх талай мәрте өширди сени.
Биразлар шенвен тыс есирди—сени:
Тирилей кәбирге көширди сени.
Солай да мың жыллап турасаң, халқым!

1993-жыл

КАЗАК ҚЫЗЫ ҚЫРЛЫЙҒА

Күтпегенде дусласып,
Алыс жолдан барғанда,
Сағынышыма ушласып,
Қала бердің әрманда!

Таулар себин дизилген
Асып, жетсем изиңнен,
Көз жасымдай үзілген
Қала бердің әрманда.

Пүтин күтип бул күнди,
Кумсап едим күлкіңди.
Өртеп көңил — мүлкімди
Қала бердің әрманда.

Ушып бардым — көрсем деп,
Қушағыңа енсем деп,
Жүрегімди берсем деп...
Қала бердің әрманда.

Сенлік ышқым кеткен жоқ!
Қызық, мол шақ өткен жоқ.
Исен, саған өкпем жоқ,
Қалсаңдағы әрманда.

ТҮС

Деседи: ийт, үрер, өтеди
көрүан.

Бәле-кадалардан күймесин
жаның.

Бирак, ызан келер, бир
өмир бойы.

Ийтлер арасынаң өтсе кәр-
уаның.

(Абдулла Арипов)

Кеше ис болмады кеулим питкендей:
Түсимде боз-боран еңиреп атырман.
Қауып алмасын деп—реҳим күткендей
Еки ийттен жол бойында жатырған.

Ала геуғим пайты—түсим түндеги,
Билмедим, не күтип неден ҳарыған?
Ашқа усамалды, бирак, түрлери,
Әсте өтип алдым араларынан...

Сөйтип, таң алдында оянып кеттим,
Усы бир түсимди жорып жақсыға,
Өткенлер руўқына мен налыш еттим,
Ҳажынияз шайырға. Муўса бақсыға:

—Өзимди ууысымда тутып бараман,
Ҥақ көңлим—ушкынға теңлес. Сол ушын,
Нәйлаж қалған менен базында адам
Бийкар бул әлемге келмес. Сол ушын.

Ийтлерден—жағамнан алмастан бурын,
Асырайгөр дейип қалған жағына!—
Ертең араласып қалмастан бурын,
Мәңгилик жулдызлардың тозаң—шаңына...

12. 02. 94

ҚАНАТЫМ

Май түніндей бул күнде
Мын қубылған халатым...
Бағдарыңнан иркілме,
Талма, талма, қанатым!

Талпын, әрман—жағысқа!
Шыңлар болсын ашығың.
Күтер бизди алыста
Небир бәлент асырым.

Жат сатқынлық, қыянет,
Қанатым, сен кайрылма!
Болсын кандай қыямет!?
Үмитіңнен айрылма!

17. 05. 95

ҚЫС

Әтирап аппақ, қараңлар,
Қарсыз—жердің жүзі жоқ.
Уйтқыр қарлы-боранлар,
Мына қыстың изи жоқ.

Уйқысызлық. Узақ түн.
Тыста шамал бозлайды.
Еске түсіп қыз уақтың
Қуштарлығым қозғайды.

Нур дәрьясы үстинен
Ушып, ышкым қонғанда—
Унатаман қысты мен
Соң бәхәри болғанға...

17. 05. 95

БУНША ӨШПИЗ ҚАРА РЕҢГЕ?...

Бунша өшпиз қара реңге?..
Параз етиң: аппақ қыс еді—
Қардан бурын... қоябер енди?!
Қара рең көзге түседі!

Тирегиндей Жердиң ол бір тап!—
Эх, әсилик етеди бенде:
Ақ қардан хэм излеп теңбил дақ,
Бунша өшпиз қара реңге?...

18. 05. 95

АЙРАЛЫК

Арамызда шөллер бар,
Сен онда—ю, мен бунда.
Мен көрмеген көллер бар,
Я қус болып қондын ба?

Басқа түскен сынақтай—
Сен онда—ю, мен бунда.
Қыс шыжғырып шыдатпай,
Саратанда тоңдың ба?

Асып өтип еллерден,
(Сен онда—ю, мен бунда)
Жетсем дейин, көргенмен
Гөр азабын жолдың да.

Келсең еди айланып?!
Сен онда—ю, мен бунда.
Арамызда Айралык.
Қайтып көрмес болдың ба?...

18: 05. 95

• •
•
Ҳәррегенсиз гүл түби
Бар ма?—палын жыйнайды.
Ҳарып-талмай күн-түни
Бәрин бизге сыйлайды

Иләхий дәм бар дедим!—
Жыйған палы соншама,
Бирақ, усы ҳәррениң
Өзи зәхәр болса да!...

18. 05. 95

Жырым да—сен, сырым—сен,
Ұар кирпичиң оқ менде.
Өтиригим, шыным—сен,
Көкирегим хәм шоқ менде.

Сен—көнлимниң шугласы!
Сағынышымның сырласы..
Дәртим—ышқы дүньясы,
Өзге дүнья жоқ менде!

18. 05. 95

ТИЛЕЎБЕРГЕН ШАЙЫРДЫҢ ХӘЗИЛ ГӘПЛЕРИНЕН

БАЛАЛЫ КЕЛИНШЕК

Пышық мурны батпастай
Жолсыз, қалың тоғайда,
Бир күн бизиң Хожабек
Баратырған қалай да.

Жыңғыллары шертилип,
Шеңгеллери тырнайды.
Адым атыу ақырет,
Ким көрипти бундайды?

Тыным таппас сонда да
Өршелесип өткен ол.
Жалғыз аяқ соқпақтан
Бираз жерге жеткен ол...

Қоябер сен әуметин! —
Несибеси нобайдын:
Бир келиншек дусласқан
Арасында тоғайдың!

Бағыты бир, жол да бир,
Сөйтп, бирге кетипти.
Екеуи де үн-түнсиз
Жолын даўам етипти.

Сөйлесиўге сыр тартып.
Жетпеген бе батылы?
Тоғайдың хәм шетине
Жеткен екен ақыры!

Сонда турып келиншек
Депти:—эбес ойлама,—
Этирапымыз қалың шат
Қорқып турман. қайнаға!?

—Қызық қатын екенсең!—
Мен ес болсам жолыңда,
Неге қорқар екенсең,
Балаң болса қолыңда?—

Деген екен, келиншек
Мыйық тартып күлипти.
Хожабекти қатырып
Бир гәп пенен илипти:

Бала болса нетипти?
(Бөри жемес мени-ғой)
Жерге қойып турыўға
Болатуғын еди-ғой!?...

Сөйтип, шешен Хожабек
Келиншектен утылган!
Кайтып дусласпайын деп
Зорға қашып қутылған!...

28. 10: 93

ТИЛЕЎБЕРГЕН ШАЙЫРДЫҢ ХОЖАБЕК
АҒАДАН ҲАЛ СОРАП БАРЫҰЫ
ҲАҚҚЫНДА ҲӘЗИЛ

„Тымаўратып қалыпты
Хожабек“—деп есигкен,
Ҳал-аўхалын билиуге
Кирип-барып есиктен.

Байқастырып қараса
Босағадан тың-тыңлап,
Келисигин келтирген:
Жатыр екен ыңкылдап!

Бала-шаға, яр-достан
Қапталында бири жоқ.
Ҳалын сорап келгенди
Шырамытар түри жоқ.

„Аўырыў айын алған ба?—
Қыйын бопты-аў пақырға,
Әп-әнейдей жүр еди,
Дик-дик ойнап жақында“—

Сондай ойлар кешипти
Тилеуберген ағадан.

Түртип көрген жорасын
Бир дем өтип арадан:

—Таныдың ба, Хожабек?
Деп сораған екен ол,
Талмаусырап, сыбырлап,
—Қатынбыса—аң?—деген ол...

Утылғанын билген де
Ғыра изине қайтыпты.
Босағадан атларда
Мына гәпти айтыпты:

—Саған аллатааланың
Берген деми мол болса,
Ақыретте тәуір боларсаң
Ел таныуың сол болса!?

* * *

Ал, Хожабек ағамыз
Досты менен ойнаған:

—Сылтып басып келсин
Көрген екен айнадан.

Балалығы тутқан ба?—
Жасы үлкен десек те,

Қызық болсын деп, өзін
Урған екен төсекке...

Сөйтип, айтар гәптиң де
Бир утыры келипти.
Гезегинде дәлкектен
Қулласы, ол жеңипти!

АТ ТАҢЛАҰ

(Тилеўберген ағаның тилинен)

Хожабектиң басына
Ығбал қусы қоныпты:
Қурдас тағы көз жарып
Қошқардай ул болыпты!

Бул хабарды еситип
Қууанысып қалғанбыз.
Қутлы болсын айтыўға
Журттан бұрын барғанбыз.

Жорамыздың карасам
Еки бети бөкпендей,
Отыр, бирақ, тунжырап
Салы суўға кеткендей.

Не гәп?—дедим,—бул не ҳал?
Қалғандай бас талаптан.
Урып алсаң болмай ма,
Азлап арақ-парақтан?—

Десем,—урты томпайып,
Бул гәпиме күлмеди.

Отыр ойлы пишинде,
Ишинде бар билгени.

Әлленемир уақлары
Ушқын шашып көзи де,
Кәпелимде мырс етип,
Жабысты ол өзиме!

—Таңнан бери ойланып,
Бармақ бүгіп санасам,
„Бек“ ке усас бирде-бир
Ат қалмапты қарасам!?

Сөзге шешен болғай-дә
Алламыздың бергени—
Өзин төкпе шайырсаң
Сен ат қойып бер,—деди!

Жорамыздың расында
Басқан изи „ойылған“.
„Бек“ ке уйқас атлардың
Бәри бурын қойылған.

Нурбек, Елбек, Әлибек,
Жәнибек те қалмапты.
Қәр сапары улға ат
Қыйынлықта таңлапты.

Бас қатырдым биртыма—
Қыйын болды маған да.

Шайыр болып, ат таппау
Аброй емес адамға!

Уйқас излеп, изинде
Әбден йошқан едим мен:
—Бул баланың исимин
„Өпепек“ қой,—дедим мен!...

10. 05. 95

ҲИКМЕТУЛЛА ШАЙЫРДЫ ТАШҚЕНТКЕ ЕРТИП КЕТИЎИМ ҲАҚҚЫНДА ҲАЗИЛ ГӘП

Ҳикметулла шайырдың
Бир „кесели“ бар еди:
Хроник безденежье¹
Деп аталмыш дереги.

Ис бабында бир күни
Дем алысқа кеттим мен.
Жолға жолдас табыўды
Арзыу — нийет еттим мен.

Қыдырыўға қайда да
Ҳикметулла тайын деп
Шештим — ертип кетиўге
Өзи әбден қайым деп.

Ҳәпзаматта үйинен
Тутып алдым шайырды.
Бирақ, бизди „оңбаған“
Бул нийеттен айырды:

---

¹ Бурын — соңра ақшасызлык дегени.

Епке келмес бундайда,
Қыямет ғой қәрекең!
Қалтасында ийгү үріп,
Он тийини бар екен!

— Жийенбай шайыр, Ташкенге
Паҳ, қыдырдың, ал бардың?...
Усындайда не дерсең?—
Баласына заңғардың!

Шегинбедим мендағы.
Тик бақтым да жүзине:
— Ғыңланбайды пат-сатын,
Ер!—дедим мен изиме.

Жол үсти үш-төрт үйден
Қарыз-парыз соралды.
Бәринен де жорамыз
Бир тийинсыз оралды.

Қой,—деп,—қолды бир силтеп,
Вокзал таман кеткенбиз.
Ұикмет—пулсыз, биз—сақый,
Ташкентке де жеткенбиз..:

Кино пулы, вино пул
Бизден шығар бәри де.
Кейини не болар деп?—
Келмес оның кәрине.

Бир адамға аңсат па?
Ырыл-тырыл күн өтти:—

Толы қалтам сымпыйып,
Күннен-күнге жүдетти!

Шәхәрге бир түссең ғой
Жеген аўзын жыймайды.
Сомса, шашлык, пиво да
Әпер дейип қыйнайды!

Өтип қалсақ набада
Ресторанның жайынан,
Ишким келип тур деп бир
Жарылады қағынан!

Дүрменде ғой аўкат мол,
Келип тағы жалмайды.
Жүзим, шабдал, алма бар —
Бәринен де қалмайды!

Ижод үйи йигиттиң
Жемегенин жегизди.
Қорқтым жер деп десертке
Қасындағы семизди!...

Болды маған ууайым,
Аспан асты тарылып:
Гүпти болып бул жеуден
Қалар ма деп жарылып!

Жағам услап, таңырқап
Қойдым хәзил, күлкини.

Жетти-ау зордан қулласы
Қайтар пайыт хәм бир күни!

Бас аманда шайырды
Қуўыстырдым үйине.
Он тийинын сақлапты
Қалтасынын тийине!

Соннан бери Хикметин
Бир күн турып ортадан:
—Ертип кет!—деп айтар деп.
Өлгейлиден қорқаман!?...

15. 05, 95

**ӘБДИРЕЙИМ НАСРУЛЛАЕВТЫҢ
КУДАЛЫҚҚА БАРҒАНЫ ҲАҚҚЫНДА
ҲӘЗИЛ**

Әбдирейим Насрулла
Дәу де емес, арықты.
Бир күни бир келтеге
Куда болып барыпты.

Бийтаныс жер болған соң
Журт қарасар сынасып.
Ал, қосылған жаслар ғой
Бир-бирине минәсип.

Қурып қалған енди тек
Қудалардың бойлары.
Ҳәмме турып таңланған
Қандай?—десип ойлары...

Бир келтени бир келте
Куда ма?—деп илипти.
Бул тәрәптиң үстинен
Ҳәз етисип күлипти.

Ана куда пәскелтек,
Мынаўсы бир қарыстай.

Отырар бас қудалар
Гәпке әлпи алыспай!

Әбдирейим ағаның
Таусылмай ма шыдамы?
Бир мәхәли ортаға
Шапшаң тұрып шығады:

— Бурынғыны күсемендер,
Бағда қалды баяғы.
Онда бизиң ағайин
Болғанымыз қаяғы?!

Бурын қуда болған екен
Байбәри хәм Байсары,
Хәзир қуда — келтениң
Сиз хәм биздей кайсары! ..

Гәп түсинер ел екен —
Кудалар лал болыпты.
Қас қағымның ишинде
Мәселе хал болыпты!

16. 05. 95

**ИСКЕНДЕР ЗУЛХАРНАЙН ҲЭМ
ҚЭНЭЭТШИЛ ДИОГЕН ҲАҚҚЫНДА
РАЎАЯТ**

Греклердин әййемги
Диогени ҳаққында.
Раўаятлар, аңызлар
Көп тараған уақтында.

Адамлардан алыслап,
Қыялы не?—билмедим.
Артық көрген шамасы
Емин еркин жүргенин.

Ўақыт пенен санаспай
Күнің бе, я туның бе?
Илим—ҳикмет ақтарып,
Жасар бочка түбинде.

Парасатлы ақылдан
Даңқы тарап кетипти.
Бир күн Зулқарнайнға
Даңғарасы жетипти.

Дана еди уллы шаҳ,
Ол—әлемнің ийеси.

Кәдирин билген, табылса
Ақыл гәптиң жүйеси.

Диогенди қулласы
Нийет еткен көрсем деп,
Гүрриңлесип хәм тағы
Жәрдемимди берсем деп.

Сауға – салам, сарпайдан
Арбасына артыпты.
Коринф деген қалаға
Сөйтп, сапар тартыпты.

Жети күнлик жолдан соң
Сол қалаға енеди.
Бочкасында — Диоген,
Шахқа сәлем береді.

Зулқарнайн Искендер
Гүрриңлесип қараса,
Гәп-сөзінде мәни мол,
Ақыл-ойы тамаша!

Пәзийлеті ойшылдың
Кеулине куп қоныпты.
Диогенге қулласы
Әбден ырза болыпты.

Сонда тұрып шақымыз:
— Әптадасан, нетейин?
Тилегинди айт, — депти, —
Бир жақсылық етейин?

—Әуереленип нетесиз,
Тамағым ғой тоқ, — депти.
Артық аспай нәрсениң
Кереги де жок, — депти:

Жалғыз тилек: биз ушын
Ибратлы ис қылсаңыз—
Күннің нурын бүркемей
Зәрре шетлеу турсаңыз?!...

Искендердің орнынла
Ақмак биреу болғанда.
Қырғын шатақ сол замат
Болар еди ол манда!

Жер тепсинип абройын
Төгер еди қалдырмай,
Ата-баба, заў-задын
Сөгер еди қалдырмай!

Пурсат бермей хәттеки
Емин-еркин жүрмеге,
Бахтықара бендени
Тығар еди түрмеге.

О, Искендер, бірақ та,
Уллы еди пүгинлей.

Ҳэпзаматта гийнеси
Тарап кетти түтиндей.

Күлип, — депти, — бирадар,
Қапталында қалар ем,
Зулқарнайн болмасам
Мен Диоген болар ем!...

17. 03. 94

ПАЙҒАМБАР АЛҒЫҢИССАЛАМ ИБРАҒЫМ,
ОНЫҢ УЛЫ ИСМАЙЫЛ ҲӘМ ҚУРБАН
ҲАЙТ ҲАҚҚЫНДА РАҰАЯТ...

Құдиретли Ибраҳым
(Жәннет болғай төсеги!)
Аллатаала менен ол
Айрылмастай дос еди.

Әйемде ҳәм жәхиллер
Бул әлемнен өтипти
Солар себеп—достынан
Қудай гүман етипти.

Қәхәрленип бир күни,
Тасты тамшы тескендей,
Түтенипти ишинен
Жаңбырда от өшкендей.

—Болсаң егер шын достым,
Ашып кеўил—хананды,
Қурбанлыққа шал депти
Исмайылдай балаңды.

Дүньяға бир келген гой
Ол—Ибраҳым пайғамбар.
Сийрек еди құдайға
Ондай ықлас қойғанлар.

Пайғамбарың нәйлаж,
Қалайын деп хәк қанға—
Қурбанлыққа баласын
Шалайын деп атқанда.

Гүнгирт тартып күн көзи
Қарлы-боран хуулепги,
Атасына баласы:
— Аяқ-қолым буу, — денти.

Жалғастырар гәпин ол:
— Байламасаң егер, — деп, —
Көзин-көзге түскенде
Реҳимің келер деп!

Қаным шашырап тағы да,
Үстиң былғап аларман,
Ақыретте хәм кетпестей
Бир гүнаға қаларман... "

(Улмысаң ул! — ақылдан
Алып тууған анасы!
Көз кыйғайдай емес еди
Геллегардың баласы!...)

Бул гәптен соң Ибраҳым
Егитилип еңиреген.
Шалмау деген сонда да
Қыялына келмеген!

Жалғызының пайғамбар
Сол кеңесин тыңлапты:

Беккем шыжым жип пенен
Аяқ-колын шырмалты.

Тәгдирге тән берген де,
Шалар болған сорманлай,
Бирак, қанжар кеспейди! —
Өтпес болып қалғандай.

Ибраһымды бул халат
Әбден хайран етипти.
Сонда аллатааладан
Бундай саза жетипти:

— Ғақтын кулы Ибраһым,
Қайыл еттиң сен мени.
Ғақлығыңа достығың
Болсын, мине, исенгени! —

Дептидағы алламыз
Бендесине ийеди:
Қурбанлыққа шалыўға
Таслапты бир түйени.

Қыя та қа қанжарын
Жанып-жанып алған да.
Пайғамбар сол түйени
Сойған дейди сол манда.

Шадлығының шеги жоқ:
Көзиниң ақ-қарасы —
Қәхәринен кудайдың
Аман калған баласы...

Себеп болып иши тар
 Бир ғәнимнің өсеги,
 Соннан берли курбан ғайт
 Дәстүр болған деседи...

МАЗМУНЫ

Күнлер өтер	3
Жолым узак	4
Адам баласы	5
Өтер өмир	6
Жүзегөйлік гәпинди	7
Таң	9
Гүз ырғақлары	10
Дәртим барыу	12
Күнлер өтер	13
Менсиз—бурын	14
Түн	15
Асқынлама, асқар тау	16
Сахраның сүүреті	17
Халқы м	19
Қазақ кызы Қырлйға	20
Түс	21
Қанатым	23
Қыс	24
Бунша өшпиз	25
Айралық	26
Хәррегенсиз	27
Жырым да сен	28
Балалы келиншек	29
Тилеуберген шайырдың Хожабек ағапан	32
хал сорап барыуы қаққында хәзил	35
Ат таңлау	35
Ғикметулла шайырды	33
Әбдирейім Насруллаевтың кудалыққа барғаны	42
Искендер Зулқарнайн	44
Пайғамбар алайһиссалам Ибраһым	48

21c.

